

IDEOLOGIJA

ŠTO JE IDEOLOGIJA

- „**znanost o idejama**” – krajem 18. st. - *Antoine Destutt de Tracy* (ideolozi – skupina filozofa)
 - *ideologija kao osnova za političke, moralne i pedagoške reforme društva*
- *Napoleon* – pridaje **negativno značenje** pojmu ideologija (*ideolozi stvaraju „metafiziku oblaka” koja nema veze s pravim problemima Francuske*)
- negativno značenje preuzeo je Marx i ono danas prevladava u shvaćanju ideologije

IDEOLOGIJA je **skup ideja i vjerovanja** o svijetu, čovjeku i društvu usmjerenih na **održavanje** ili na **promjenu** postojećega stanja u društvu

ELEMENTI IDEOLOGIJE

KOGNITIVNI

- ima elemente znanosti – **objašnjava**, **sistematizira** i **opisuje** društvene pojave
- ideologije se izgrađuju na osnovama filozofskih i znanstvenih spoznaja

NORMATIVNI

- **prosudbe** što je dobro ili loše za društvo, **stavovi** o pravcu razvoja društva i **naputci** za djelovanje (*npr. revolucija*)
- **neznanstveni** elementi ideologije

- za razliku od **religije** koja je usmjerena na **onozemne stvari**, **ideologija** je usmjerena na **svjetovne**

SHVAĆANJE IDEOLOGIJE

NEUTRALNO

- definicija ideologije
- ideologija je **skup ideja i vjerovanja** s određenim karakteristikama koje se razlikuju od religije ili od znanosti

KRITIČKO

- „*Ideje vladajuće klase su u svakoj epohi vladajuće ideje*”
K. Marx
- ideologija služi **uspostavljanju i održavanju** asimetričnih odnosa moći, tj. **dominacije**
- ideologija kao **lažna svijest**

FUNKCIJE IDEOLOGIJE

– osim „negativnih“, postoje i „pozitivne“ funkcije ideologije:

SIMBOLIČKA ORIJENTACIJA

LEGITIMACIJA

SOLIDARNOST

IDENTITET

SIMBOLIČKA ORIJENTACIJA

- omogućuje pojedincima i grupama **orijentiranje u složenom svijetu**
- pružaju **skup značenja** koji služe kao **putokaz** za razumijevanje, vrednovanje i djelovanje u društvu

LEGITIMACIJA

- ideologijama se **tumače** i **opravdavaju društvene pojave** (npr. nejednakosti u bogatstvu, ugledu i moći)
- privilegirane grupe će nastojat **opravdati nejednakosti u društvu** (npr. na temelju sposobnosti, spretnosti, snalažljivosti, porijekla)
- potlačene grupe će **osporavati** nejednakosti i naglašavati nepravednu nejednakost – **osporavajuća funkcija ideologije**

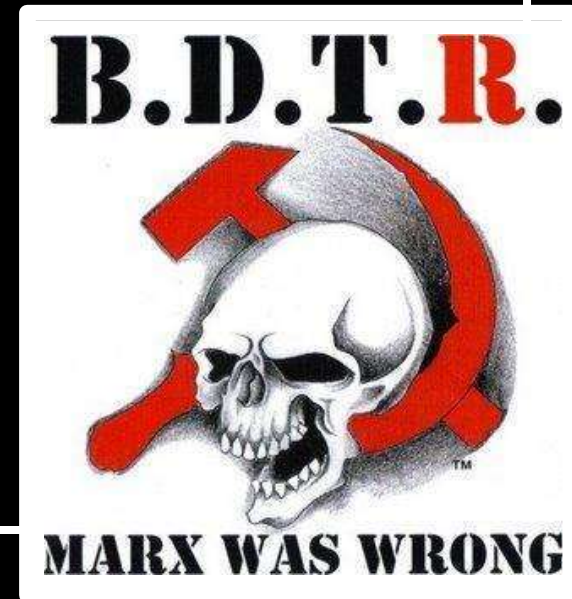
SOLIDARNOST

- kao skup **ideja** i **vjerovanja** neke grupe, ideologija **povezuje pojedince** i **jača koheziju grupe**
- naglašava potrebe grupe, identificira protivnike, povećava osjećaj zajedništva i svijest o pripadnosti grupi – **homogenizacija**

IDENTITET

- izgrađivanjem solidarnosti, grupa gradi vlastiti identitet
 - **kriteriji razlikovanja pripadnika od nepripadnika grupe** („mi” i „oni”)
- ideologija pruža pojedincima **sliku svijeta** koja je važna u formiranju osjećaja identiteta i smisla života – uspostavljanje osobnog identiteta

IDEOLOGIJE U SUVREMENOM DRUŠTVU

KONZERVATIVNE

- zalažu se **za očuvanje postojećeg načina uređenja** dr. odnosa
- pozivaju se na **prošlost, tradiciju, običaje, moral**

RADIKALNE

- zalažu se **za promjenu uređenja društva** pozivajući se na **pravednost, jednakost** i sl.

- koriste se i termini **desnica, ljevica** i **centar** – po francuskoj nacionalnoj skupštini iz 18. st.

IDEOLOGIJE U SUVREMENOM DRUŠTVU

- u političkom životu suvremenih društava susrećemo četiri velike ideologije:

LIBERALIZAM

KONZERVATIVIZAM

SOCIJALIZAM

NACIONALIZAM

LIBERALIZAM

- izvor u prosvjetiteljstvu, Francuskoj i američkoj revoluciji
- liberalizam se zalaže za **individualizam, slobodu i jednaka prava pojedinaca** („*laissez faire*“)
- u 20. st. liberalizam – **socijalni individualizam** (dobrobit pojedinca je povezana sa dobrobiti čitave zajednice)
- 1980-ih – **neoliberalizam** – ekonomska politika kojoj je cilj deregulacija tržišta, privatizacija državnih poduzeća, ukidanje carina, poreza i socijalnih povlastica i pomoći – **slobodno tržište** (globalizacija)

KONZERVATIVIZAM

- izvori u reakciji na Francusku revoluciju
- tri varijante konzervativizma

TRADICIONALISTIČKI

- naglašava važnost **običaja, konvencija i tradicije**
- ljudske slobode i prava ukorijenjeni su u normama zajednice kojoj pripadamo

ROMANTIČKI

- **nostalgija za prošlošću** (predindustrijsko doba)
- **antiindustrijalizam** – zagovaraju jednostavan način života (*antiliberalizam i zajednica iznad pojedinca*)

NEOKONZERVATIVIZAM

- **nova desnica**
- na **ekonomskom planu** – neoliberalizam
- na **društvenom** – nacionalizam i domoljublje

SOCIJALIZAM

- javlja se nakon francuske i industrijske revolucije
- ideologija za **ostvarenje interesa radničke klase**
- Karl Marx – idejni začetnik
- 3 varijante socijalizma:
 - **utopijski** socijalizam
 - **reformski** socijalizam
 - **revolucionarni** socijalizam (komunizam)
- osnovne vrijednosti kojima teži socijalizam su **egalitarizam** (*uglavnom jednakost u bogatstvu*)
- **komandno gospodarstvo** (*ukidanje privatnoga vlasništva*) i **države blagostanja**

TRI VARIJANTE SOCIJALIZMA

UTOPIJSKI SOCIJALIZAM

- zagovaro **radikalne promjene** u ekonomiji i odnosu vlasništva
- **opisivanje društva kakvo bi trebalo biti** (utopijsko)

REVOLUCIONARNI SOCIJALIZAM

- zalaže se za **radikalno rušenje nepravednog poretka** (revolucija)
- **klasni sukob**
- **ukidanje klasa kao konačan cilj**

REFORMSKI SOCIJALIZAM

- zalaže se za **reformu zakona i demokratizaciju**
- veća uloga države na socijalnom planu
- **postizanje društvene pravde**

NACIONALIZAM

- *lat. nasci* – rođen i *natio* – pripadnost po mjestu rođenja
- nacionalizam se zalaže za **pravo naroda na samoodređenje** i **stvaranje nacije-države**
- nacionalizam je **relativno nova pojava** (*s pojavom demokracije, industrijalizacije i narodnim suverenitetom*)
- ne oslanja se na filozofske i znanstvene spoznaje i nema koherentnu doktrinu (*lako se kombinira – liberalni, konzervativni i socijalistički nacionalizam...*)

TRI TIPa NACIONALIZMA

LIBERALNI NACIONALIZAM

- prihvaća većinu liberalnih vrijednosti
- svaka nacija ima **pravo na samoodređenje** i treba imati svoju **suverenu državu** (Wilsonova doktrina)
- **zasnovan na demokratskim načelima**

TRADICIONALISTIČKI KONZERVATIVNI NACIONALIZAM

- sadrži elemente kulturnog nacionalizma
- **nacija je organska zajednica** (*Gemeinschaft*) s povijesnim kontinuitetom
- nacija je zasnovana na zajedničkom **jeziku, kulturi, mitologiji, običajima, povijesti**
- **narodni preporod**

INTEGRALNI NACIONALIZAM

- predstavlja **agresivnu, ksenofobičnu i iracionalnu** koncepciju nacionalizma
- nacizam i fašizam
- **imperialistički, neliberalan i militaristički usmjeren**
- podjela na **superiorne i inferiorne nacije**

FUNKCIJE IDEOLOGIJE


```
graph TD; A[FUNKCIJE IDEOLOGIJE] --> B[SIMBOLIČKA ORIJENTACIJA]; A --> C[LEGITIMACIJA]; A --> D[SOLIDARNOST]; A --> E[IDENTITET];
```

**SIMBOLIČKA
ORIJENTACIJA**

LEGITIMACIJA

SOLIDARNOST

IDENTITET

IDEOLOGIJE U SUVREMENOM DRUŠTVU


```
graph TD; A[IDEOLOGIJE U SUVREMENOM DRUŠTVU] --> B[LIBERALIZAM]; A --> C[KONZERVATIVIZAM]; A --> D[SOCIJALIZAM]; A --> E[NACIONALIZAM];
```

LIBERALIZAM

KONZERVATIVIZAM

SOCIJALIZAM

NACIONALIZAM

IDEOLOGIJA I MASOVNI MEDIJI

- Antonio **Gramsci**
- masovni mediji služe za uspostavljanje **HEGEMONIJE** – kulturne, političke i ideološke dominacije vladajuće klase
 - vladajuća klasa **putem medija uvjerava narod** da prihvati njene vrijednosti i vjerovanja, te na taj način **postiče konsenzus u društvu**
 - vrijednosti i stavovi koji se usvajaju putem medija oblikuju **zdravorazumske stavove i mišljenja širih slojeva društva**

„Ideje vladajuće klase su u svakoj epohi vladajuće ideje”

K. Marx

Alisa Miller – The news about the news

http://www.ted.com/talks/alisa_miller_shares_the_news_about_the_news

Fonda Speaks To Vietnam Veterans At Anti-War Rally

Actress And Anti-War Activist Jane Fonda Speaks To A Crowd Of Vietnam Veterans As Activist And Former Vietnam Vet John Kerry (LEFT) Listens And Prepares To Speak Next Concerning The War In Vietnam (AP Photo)

How The Right Went Wrong

What would Bush do?
And why the Republican
candidates need to reclaim
the Reagan legacy

BY NAREN FUMALTY

Eine Ruinenlandschaft, aus der die Menschen fliehen, sind Teile von Aleppo gewesen.

USA warnen vor einem Massaker des Regimes in Assads Armee rollt mit Panzern zur „Mutter aller Schlachten“

Aleppo. – Die USA befürchten ein Massaker in Aleppo. Freie Presse, 1. September 2015.

